3e Jaargang No. 8a - Juli–Augustus 1948

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER EN J. BOETJE - Medewerkers: Mr. L. A. Donker, Mr. R. Friedman-v. d. Heide, E. Geerts, Dr. F. Grewel, Dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr., Dr. A. Querido, Mr. B. v. d. Waerden, e.a. - Adres Redactie en Administratie: Frederiksplein 46 Amsterdam-Centrum, Telefoon 36833, Gem. Giro S 602

WAT EEN KALENDERBLAADJE ONS TE ZEGGEN HEEFT

Hoe laat ik 's avonds ook thuis moge komen, ik ga nimmer naar bed, zonder te zorgen dat mijn „blauwe" kalender mij de volgende dag zal vertellen, welke datum het dan zal zijn.

Gevolg van deze gewoonte is, dat ik ook altijd aan het einde van de dag — soms is het ook al begin van de nieuwe dag — lees, wat mijn N.V.-kalender mij van die dag had te vertellen en niet zelden geeft zo'n kalenderblaadje aanleiding tot overpeinzingen.

Zondag 4 Juli gaf een woord, dat de geheel-onthouder, maar ook de maatschappelijke werker, moest treffen.

„Wie een gestruikelde helpt opstaan, doet goed werk; wie hem tevens helpt verder te gaan, doet beter werk, maar wie het struikelblok wegneemt, waarover hij viel en wéér dreigt te vallen, doet het beste werk."

Van wie dit woord afkomstig is, ik weet het niet, maar stellig zal de propagandist voor de geheel-onthouding in deze korte samenvatting aanleiding vinden, om duidelijk uiteen te zetten, wat de eigenlijke betekenis van de strijd voor de volksnuchterheid is.

Echter, voor de maatschappelijke werker heeft dit woord ook betekenis.

Het kan er hem op wijzen, dat altijd getracht moet worden, om de oorzaken van het struikelen op te sporen en die oorzaken weg te nemen. Het kan hem aanleiding geven om te bedenken, dat, al hoe noodzakelijk het helpen opstaan van de gestruikelde en het helpen verdergaan is, deze hulp niet in staat zal zijn, om daardoor de gehele maatschappij een ander beeld te doen geven.

Aan de andere kant bestaat het gevaar, dat men op grond van dit korte woord tot de conclusie komt, dat eigenlijk dat helpen opstaan en dat helpen verdergaan van zo heel weinig betekenis is.

Al hoezeer we ervan overtuigd zijn, dat verbetering van de maatschappelijke omstandigheden er krachtig aan zal meewerken, dat veel maatschappelijke nood zal worden voorkomen en al hoezeer we voorstanders zijn van een krachtige sociale politiek, dit neemt niet weg, dat er toch altijd gevallen zullen blijven voorkomen van individuele nood. Welnu het hulp bieden in die gevallen van individuele nood, niet occasioneel, maar systematisch, dat is maatschappelijk werk en wie alleen maar zijn aandacht geeft aan het scheppen van een nieuwe maatschappij, in welke maatschappij veel sociale nood niet meer zal voorkomen, en niet eraan meewerkt, of niet bevordert, dat hulp wordt geboden aan degenen, die thans in nood verkeren, is toch wel wat eenzijdig ingesteld en begaat een fout.

„Maatschappelijk werk", heeft mr Moltzer eens geschreven, „is een vorm van systematisch opgebouwde hulpverlening van mensen aan medemensen, die in maatschappelijke nood verkeren en die zichzelf daaruit, hetzij tijdelijk, hetzij blijvend, niet kunnen verlossen."

Al is het begrijpelijk, dat velen in de arbeidersbeweging aanvankelijk dat maatschappelijke werk slechts zagen als een „lap"-middel en misschien zelfs wel eens als een gevaar, daar het de mensen deed afhouden van de politieke en economische strijd; we kunnen gelukkig constateren, dat hoe langer hoe meer dit standpunt wordt verlaten en dat er begrip en waardering ontstaat voor deze vorm van systematisch opgebouwde hulpverlening van mensen aan medemensen.

De tijd is voorbij, dat we alleen kunnen denken in tegenstellingen. Er is geen antithese tussen een goed gerichte sociale politiek en het maatschappelijke werk. Er is en er moet zijn een samengaan. Het treffen van algemene maatregelen, het verdient toejuiching en het moet bevorderd worden en daarnaast is en blijft het noodzakelijk, om te helpen de gestruikelde op te staan en hem helpen verder te gaan.

Het hangt voor een groot deel af van het karakter van de afzonderlijke mens, tot welke taak hij zich in het bijzonder voelt aangetrokken en we kunnen waarderen degene, die de strijd voert op het politieke en economische terrein, maar degene, die „zoekt de verlorene" en dit werk opgevat in moderne zin, verricht geen „lap"-werk, maar wel zeer noodzakelijke arbeid.

Het is op de dag der verkiezingen, dat ik dit artikel, dat een pleidooi bedoelt te zijn voor de betekenis van het maatschappelijke werk, schrijf.

Systematisch opgebouwde hulpverlening, dat betekent, dat er dus is en moet zijn de organisatie, ook de organisatie voor de veelal vergeten en verwaarloosde groep der buiten-kerkelijken. Verder redenerend, betekent het dus, dat een instelling als „Humanitas"

IN DE GREEP VAN

„Humanitas"

Het begon in het najaar van 1945. Je kon weer vergaderingen bezoeken, en hiervan maakte je een overvloedig gebruik, omdat je zoveel tekort was gekomen tijdens de barre jaren van oorlog en bezetting.

In Amsterdam-West zou Faber spreken over „Maatschappelijk Werk" en nieuwsgierig naar hetgeen hij hierover te berde zou brengen, besloot ik deze cursusvergadering óók maar eens te bezoeken.

Veel stelde ik mij er niet van voor. Ik verwachtte terecht te komen in de voor-oorlogse sfeer van de liefdadigheidsverenigingen, waarvan ik altijd een hevige afkeer had. Aan de dames en heren, die hun spitse neuzen met onhebbelijke nieuwsgierigheid in de zaken van de „arme mensen" staken en alleen maar hulp verleenden als er geen enkel meubelstuk of ander huisraad meer aanwezig was, had ik altijd afschuwelijk het land gehad.

Doch ik kwam bedrogen uit. De spreker behandelde het taaie onderwerp op een zó boeiende en pakkende wijze, dat hij mij volkomen in zijn greep had, hetgeen later in de werkelijke zin zou blijken bewaarheid te worden.

De oprichting van „Humanitas" werd uitvoerig besproken en aan het slot van zijn betoog verzocht hij medewerking en plaatsing van een spaarbusje om aan geld te komen voor het goede doel.

Voor het laatste gaf ik mij op en hoorde geruime tijd niets meer. Tot op een avond een dame binnenstapte met een tas vol spaarbusjes, waarvan er een op de schoorsteenmantel werd gepoot, na het eerste muntstuk er in te hebben gestopt. Doch hierbij zou het niet blijven. Er moest namelijk een district West worden opgericht en de dame bleek zo ongeveer dit gehele district te vertegenwoordigen. Dit kon natuurlijk niet zo blijven. Er bleek grote behoefte aan een voorzitter te bestaan en of ik deze gewichtige functie maar wilde aanvaarden.

Bovendien was er nog zo'n door Maatschappelijk Werk behepte heer op bezoek, die bovengenoemd verzoek stevig ondersteunde. Op zijn Amsterdams gezegd, bleef ik aan de pan hangen, geen flauw begrip hebbende van de taak welke mij wachtte.

De Zaterdag hierop volgende maakte ik mijn opwachting aan „het Plein" om daar eens met de man, die er alles van wist, te gaan spreken.

Dit eerste bezoek zal ik niet licht vergeten. Niet dat het onaangenaam was, integendeel! Maar het was er vrij koud en ongezellig. Van de reeds genoemde spreker op de cursusvergadering ging meer warmte uit, dan van het oorlogswinter-potkacheltje, dat maar matig wilde branden omdat het niet trok. Het meubilair en verdere entourage was naar verhouding dito dito en dit leek mij een bewijs, dat er maar niet lukraak met de centen werd omgesprongen, indien deze althans aanwezig waren.

Maar het heilig vuur van „Humanitas" was brandend en dit was toch maar hoofdzaak. Hoewel ik beweerde nooit met de reclassering in aanraking te zijn geweest (je moet maar geluk hebben!), nooit tot de verwaarloosde jeugd te hebben behoord, nooit contact te hebben gehad met maatschappelijke werkers van welke aard dan ook, het mocht niet hinderen. Ik moest maar eens kennis maken met Job, een die zo niet alles, er toch óók veel van wist, want deze had de moeilijke taak op zich genomen de afdeling Amsterdam op poten te zetten. Op zich zelf een geweldige kluif!

Met Job dan werd afgesproken dat een zaaltje gehuurd zou worden en enkele goedwillenden zouden worden uitgenodigd.

Op 9 Januari 1946 had de oprichtingsvergadering van West plaats en een bestuur werd geformeerd. Het begin was er, maar zoals steeds, was ook dit begin moeilijk.

Job liet namelijk verstek gaan. De ellende van de bezetting was hem niet in de kleren blijven zitten, doch had hem dusdanig geknauwd, dat hij voor lange tijd zijn werkzaamheden voor „Humanitas" niet zou kunnen verrichten.

Hoe het verder ging hoop ik in een volgend artikeltje te mogen vertellen.

Ik zat in de „greep" en zal hier voorlopig wel niet uit kunnen ontsnappen!

PICU

---

een onafwijsbare voorwaarde is en dat deze instelling moet worden af- en uitgebouwd.

Nog is het maatschappelijke werk — we zeggen het dr Wansink, de directeur van de School voor Maatschappelijk Werk „Twente", die dit constateerde in zijn rede in 1946 uitgesproken ter gelegenheid van de opening van de school „Twente", na — niet „populair", zeker nog niet algemeen bekend.

Na de vacanties nadert het koude seizoen. Dan is het de tijd van de propaganda, de propaganda ook voor het maatschappelijk werk.

Onze afdelingsbesturen wekten we op, deze propaganda ter hand te nemen. We willen er weer op uit, we willen getuigen van de betekenis van het maatschappelijke werk, we willen zeggen en her-zeggen, dat maatschappelijk werk is hulp van mens tot mens, we willen uitspreken, dat het de taak, de opdracht van de mens is, om zich mede-verantwoordelijk te gevoelen voor het lot van de evennaaste en dat voor de mens, die zich zijn verantwoordelijkheid bewust is, de plicht is weggelegd, aan deze arbeid zijn medewerking te verlenen.

Hulp van mens tot mens. Een nauwe band tussen hem die helpen *mag* en hem die geholpen *wordt*. Helpen *mag*, het is een voorrecht en dit voorrecht dienen we goed te benutten en derhalve onze vrijwillige medewerkers geschoold, om dit mogen helpen zo goed mogelijk te doen geschieden.

Propaganda bevalen we onze afdelingsbesturen aan, scholing bevelen we evenzeer aan. En dan, als de propaganda is gevoerd, als de scholing is geschied, dan aan de slag.

Plaatselijk nagegaan, wat er kan en wat er dient te geschieden.

„De tijd van de inleidende theorie zullen we moeten afsluiten, het practisch werk zal in omvang moeten toenemen", schreef Praas, de secretaris van de Utrechtse afdeling in een brief aan ons Centraal Bureau. Wij zijn het eens met onze briefschrijver. Sommige van onze afdelingen bestaan reeds, of bijna, drie jaar en de verslagen van verschillende van onze afdelingen — Boetje wees daarop in een vorig nummer van ons orgaan — getuigen ervan, dat de kinderziekten zijn overwonnen en dat de lijn is en wordt gevonden.

Het kalenderblaadje gaf mij aanleiding tot een beschouwing. Zo'n beschouwing kan misschien nuttig zijn, maar nogmaals, Praas constateerde het terecht: „De tijd van de inleidende theorie zullen we moeten afsluiten, het practische werk zal in omvang moeten toenemen" en dus... aan de slag!

P. C. F.

ONZE OOSTENRIJKSE KINDEREN

Geslaagd stuk arbeid.

Een tweede transport in het a.s. najaar

Elders in dit nummer schrijven we over het vertrek van „onze" Oostenrijkse kinderen naar Wenen en hun aankomst aldaar.

Hier willen we vaststellen, dat we met de opname van deze kinderen en de daaraan door „Humanitas" verleende medewerking, een geslaagd stuk arbeid hebben verricht. De enkele moeilijkheden bij het transport ontstaan, waren zeer spoedig overwonnen, niet in het minst door de toegewijde medewerking van „Humanitas"-vrienden. Thans kan als de algemene opvatting worden weergegeven, wat onze Haagse bestuurster, mevr. v. d. Oever schreef: „we hebben goed gedaan deze kinderen te laten komen en zouden graag zien, dat het niet bij deze groep bleef."

Duidelijk zegt het ook onze Rotterdamse vriend W. Booij, de actieve tweede secretaris onzer „Humanitas"-afdeling:

„Al met al schenkt deze hulpactie ten aanzien van onze Oostenrijkse vrienden een grote genoegdoening. Het gevoel van internationale solidariteit wordt er door versterkt en uit dit contact met verre landen en het volksdeel, dat zich met het onze verwant voelt, groeien soms warme en hartelijke vriendschapsbanden."

En evenals Den Haag wil Rotterdam ook gaarne medewerking verlenen bij een eventueel volgende groep. Wij weten dat die wens alom leeft in onze afdelingen.

Daarom verheugt het ons te kunnen meedelen, dat aan de betreffende commissie uit N.V.V., Partij van de Arbeid en „Humanitas" machtiging is verleend, op korte termijn een geldinzameling te organiseren, waardoor het mogelijk zal worden gemaakt nog dit najaar een tweede transport Oostenrijkse kinderen over te laten komen.

Wij rekenen op de volledige medewerking onzer besturen tot het welslagen van deze inzameling, die op 1 September moet zijn beëindigd. In de loop van September zullen dan, na ontvangen toestemming der autoriteiten, de kinderen komen.

Ten aanzien van de plaatsing der kinderen, het binnenlands vervoer (per trein), plaatselijk contact enz., zullen ook onze „Humanitas"-afdelingen weer worden ingeschakeld.

Wat betreft de nodige pleeggezinnen, wijzen we er op, dat nieuwe opgaven hiervoor nog niet nodig zijn, daar we er nog voldoende beschikbaar hebben. In geval aanvulling nodig mocht zijn, zullen we hiervoor bepaalde afdelingen speciaal inschakelen.

Deze ontvangen hieromtrent dan apart bericht. Zodra bekend is welke kinderen komen, ontvangen onze in te schakelen afdelingen omtrent de plaatsing opgave en instructies van ons, alsmede over de reisregeling. Wil men echter vooral goede nota nemen van en bekendheid geven aan het volgende:

Door onze commissie zullen geen z.g. „gastkinderen" worden geplaatst, d.w.z. dat op verzoeken een bepaald kind te krijgen bij een bepaalde familie, door ons niet kan worden ingegaan. Dit is op verzoek en in overleg met de „Volkshilfe" te Wenen vastgesteld.

Wel zullen we, indien een op deze wijze aangevraagd kind op de lijst voorkomt, zorg kunnen dragen dat dit kind bij de betreffende familie geplaatst wordt. Andere bemiddeling kunnen we in deze niet verlenen.

Overigens: het eerst nodige is:

Het slagen van de inzameling.

Daarvoor „Humanitas"-vrienden, aan de slag!

J. B.

OPLEIDING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK IN HET OOSTEN VAN ONS LAND

Het is bij de enorm gestegen vraag naar behoorlijk opgeleide Maatschappelijke Werk(st)ers van grote betekenis, dat ook het Oosten van ons land sinds enige jaren zijn eigen opleidingsinstituut heeft. In 1946 is nl. opgericht de School voor Maatschappelijk Werk „Twente", die gevestigd is in het centrum van het Twenteland, Hengelo.

De Twentse School staat op niet-confessionele grondslag. Ondanks de uiteenlopende levensbeschouwingen — men vindt zowel onder de docenten als onder de leerlingen Humanisten, Protestanten en Katholieken — heerst er een goede geest van wederzijdse eerbied en onderling vertrouwen.

De School leidt op voor alle richtingen van het Maatschappelijk Werk: algemene maatschappelijke zorg voor volwassenen (bij gemeente of kerk), woningopzicht, M. W. ten plattelande, M. W. in de bedrijven, Kinderbescherming, jeugdwerk en volksontwikkeling.

De toelatingseisen zijn: minstens 19 jaar, einddiploma H.B.S. of Gymnasium. Voor Ulo-leerlingen e.d. is er de mogelijkheid van een aanvullingsexamen. De opleiding duurt 3 jaar en 4 maanden. Het derde jaar is geheel aan de practijk gewijd.

Minister Mr J. in 't Veld, die in Mei de School met grote belangstelling bezocht, sprak er zijn vreugde over uit, dat er in Twente naast vrouwelijke — ook mannelijke krachten worden opgeleid. Aan de laatsten is immers in de huidige maatschappij een toenemende behoefte.

Het Schoolgeld bedraagt *f* 300. In enkele gevallen is reductie mogelijk. In het bij de School behorende, maar niet verplichte, Internaat zijn nog slechts enkele plaatsen vrij. Spoedige aanmelding is daarom zeer gewenst.

Voor inlichtingen en aanmelding wende men zich tot de Directeur, Dr D. J. Wansink, Grundellaan 17, Hengelo (O), Tel. 3479.

* * *

OVER ONZE VERLOTING

Door verschillende van onze afdelingsbesturen is reeds belangstellend gevraagd, hoe het staat met de aangekondigde verloting van „Humanitas".

Wij kunnen hierover meedelen, dat gewacht wordt op de officiële toestemming en zodra deze er is, worden de loten gedrukt en aan onze afdelingen toegezonden. Wij hopen, dat dit direct na de vacantietijd het geval zal zijn.

Inmiddels bestelde Leeuwarden reeds duizend loten en Groningen vijfhonderd.

Een goed begin van onze vrienden in het Noorden. Laten ook de andere afdelingen nagaan, hoeveel loten zij willen bestellen. Zodra wij toestemming tot het houden van de verloting hebben ontvangen, krijgen onze afdelingen bericht.

Zoals men weet, gaat het om de verkoop van honderdduizend loten van *f* 0.25 per stuk.

Hiermee krijgen wij dan het begin van P.C.F.'s half millioen, ten dienste van onze gezinsverpleging voor voogdijkinderen. In het aanstaande najaar voor dit mooie doel:

Op stap met onze loten.

B.

Dagboekblaadjes

NAAR HUIS MET ONZE OOSTENRIJKSE KINDEREN

Vandaag — 8 Juli — is dan de dag van afscheid aangebroken voor de eerste groep Oostenrijkse kinderen die aan onze zorgen was toevertrouwd. Veel te vlug naar het oordeel van hen die deze zorgen in de allereerste plaats droegen — de pleegouders. Velen van hen overstelpten ons de laatste weken met vragen als: mag „ons" kind nu heus niet langer blijven?" Maar dat ging heus niet en zo reizen vandaag de kinderen naar Arnhem om er morgen te vertrekken met de speciale „Rode-Kruis" trein.

Twee moeten er ziek achterblijven. Op weg naar Arnhem brengen we één van hen, Hans uit Wenen, nog een bezoek in het kinderziekenhuis te Utrecht. Als we er met onze Oostenrijke vrienden, Frau Leni Proksch en Hans Mandl en ons commissielid Emmy Hahn aankomen is de pleegmoeder er al. „Of we vooral willen zorgen dat Hans weer bij haar komt, als hij het ziekenhuis mag verlaten."

De jongen, door ernstige ondervoeding verzwakt, was wel medisch goedgekeurd voor toelating, maar na enkele weken bleek toch observatie nodig. Nu alweer monter en opgewekt, blijkt hij het bericht nog in Holland te moeten blijven, lang niet droevig te vinden...

Blij is hij dat we de groeten aan z'n „Mutti" zullen overbrengen. Nee aan z'n vader gaat dat niet want die is nog niet thuis...

(Als we enkele dagen later bij de moeder in Wenen komen, blijkt dat de vader als ondergrondse strijder nog steeds niet is teruggekeerd en elk officieel bericht ontbreekt. Maar Hans' moeder en z'n — ook ondervoede — tweelingzusje behouden nog steeds hoop op vaders terugkeer. Zij en zovelen in dit land en in vele landen...)

Maar Hans blijft nog in Holland tot hij voldoende hersteld met een andere trein kan vertrekken.

Onverbiddelijk is echter het vertrekuur voor de anderen en dus spoeden we ons naar Arnhem. Daar is alles voor de ontvangst gereed. Het oude hotel Sonsbeek, verwaarloosd en bouwvallig, maar voor ons doel bruikbaar, dank zij onze vrienden in Arnhem. Eén nacht zullen de kinderen daar blijven.

Welk een meeleven en solidariteit in onze kring bleek hier weer. Eén oproep van „Humanitas" was voldoende om ver over de 500 adressen te krijgen waar de kinderen gastvrij werden ontvangen en onthaald. Aldus werd het ons mogelijk gemaakt het vertrek zo geleidelijk mogelijk en rustig te doen plaats vinden.

Wat een prachtig stuk werk werd hier verzet door onze afdeling Arnhem o.l.v. de secretaris J. Miechels en hoe perfect was de medewerking van de Geneeskundige Dienst aldaar bij de slotkeuring der kinderen. Hoe is er die avond en een groot stuk van de nacht gewerkt door dat prachtige stel onvermoeide en opgewekte medewerkers om de bagage in goede orde in de extra-trein te krijgen. Wat een plezier hebben we daarbij, als b.v. één der sjouwers zo tegen een uur of twee in de nacht, terwijl de laatste pakken in de vrachtauto gaan en er al eens flink gegeeuwd is, zegt: „wat jammer, ik begin er nou juist zin in te krijgen".

Welk een inspanning getroosten zich ook de reisleiders(sters) die de kinderen, vaak van heinde en ver begeleiden om hen veilig en wel in Arnhem te brengen.

Zo konden we op deze avond van de 8e Juli vaststellen dat alles feilloos verlopen was en de kinderen allen ter ruste bij hun nieuwe Hollandse pleegouders voor één nacht.

De volgende morgen is het al weer een drukte van belang in het park Sonsbeek.

De voormalige hotelkamers bewijzen ons goede diensten, als we er de treingroepen laten verzamelen. Precies op tijd vertrekt de eerste groep naar het station en regelmatig volgen de anderen. Tot de laatste, drie kwartier voor het vertrek der „Rode Kruis"-trein, het perron op komt en instapt.

Naar Wenen

Dan vangt de vermoeiende reis — 28 uur in de trein — naar Wenen aan.

Hierbij blijkt echter wel heel goed dat er als het ware andere kinderen terug gaan dan er begin April aankwamen.

Toen bedrukte, schuwe, zwijgzame, veelal ondervoede wezentjes met doffe ogen. Nu: overal opgewektheid, levenslustige kinderen, klaar en helder uit de ogen kijkend. Dat één dier levendige ogen, van de pittige Walter, bij de begrijpelijke energieontlading — zo'n lange zit valt niet mee — wat blauw aanloopt bij een klein meningsverschil, schuiven we ook maar op rekening van de gewichtstoename. Zo'n 10-15 pond zwaarder maakt je nou eenmaal wat levendiger en zo.

Dan is er ook de taal. Duits hoor je minder dan Hollands, d.w.z. diverse Nederlandse dialecten wisselen elkaar af. Ook de Friese taal blijkt weer enkele nijvere verbreiders buiten onze grenzen gewonnen te hebben. In Wenen blijkt dit al direct moeilijkheden te geven. Voor we daar zijn — twee uur later dan verwacht — want o die zones — hebben we nog gelegenheid de kinderen een groet en bericht van goede aankomst naar hun pleegouders te laten schrijven.

Naar die aankomst beginnen ze dan toch wel te verlangen. Sinds we de echte Donau hebben gezien, de Waal en de Rijn hadden ze ook al Donau genoemd, houdt de vraag aan hoe laat we in Wenen zijn. Het valt tegen als dat nog wel een uur of zes kan duren. Vooral als je maar vast begonnen bent je aan te kleden en je broodzak om te doen. Want bij aankomst moeten ze toch je nieuwe mantel of je nieuwe pak zien die je van tante hebt gekregen. Hoeveel maal heb ik die al moeten bewonderen als ik door de trein ging. (Dat die nieuwe kleding heel iets bijzonders was begreep ik de volgende dag toen ik de prijzen zag der gedistribueerde kleding. Veelal nog 3 à 4 maal duurder dan in ons land ook in verhouding tot de lonen.)

Eindelijk dan toch: Wenen. Muziek klonk ons al tegemoet. Een korps van spoorwegmannen laat een vrolijk jeugdlied schallen. Een luide toejuiching van de verzamelde menigte. Als wij uitgestapt zijn begroet ons de grijze — 75 jarige — maar nog rijzige burgemeester Körner en de vice-kanselier van Oostenrijk, voorzitter der socialistische partij Dr Schärf en de Vakbondssecretaris A. Proksch, benevens de functionarissen van onze zusterorganisatie de „Volkshilfe. "De indruk die de kinderen maakten wordt het best weergegeven als ik hier vertaal wat de Arbeiter-Zeitung de volgende ochtend o.m. schreef:

„Als de trein onder de tonen der Spoorwegkapel aankomt, blijkt twijfel te bestaan of deze vijfhonderd kinderen met hun ronde wangen wel dezelfde zijn, die drie maanden terug ondervoed naar Holland gingen. Als dan de vensters open gaan en uit de wagons onvervalst Hollands te horen is, kon men geloven dat in plaats van Oostenrijkse, vijfhonderd Hollandse kinderen teruggekomen zijn. De mensenmenigte die zich voor het station verzameld heeft, nam haar thuiskerende kleinen stormachtig in ontvangst. Hierbij kwam

NOG EVEN

WUIVEN

EN DAN..

OP REIS

het tot moeilijkheden daar de ouders zich vaak tegen hun kinderen niet meer verstaanbaar maken konden."

Zo was de aankomst. Vele handen moeten we drukken. Veel dank in ontvangst nemen en overbrengen aan de Hollandse vrienden en pleegouders.

Terwijl dan de kinderen uit Nieder-Österrich en Burgenland met autobussen vertrekken en de Weense kinderen met hun familieleden naar huis gaan, zijn we al weer doende de bagage voor de laatste groep op auto's te laden, die de Weense brandweer beschikbaar stelt. Als in Arnhem de „Humanitas" werkers, zijn het hier die van de „Volkshilfe" welke vlug en vaardig voor het vervoer zorgdragen. Alles wordt keurig gereed gezet in een grote hal van een enorme vakschool waar onze vriend Mandl als inspecteur der stad Wenen voor het vakonderwijs, eventjes voor gezorgd heeft. Dat weet ik in het bijzonder te waarderen want in de trein had hij mij met onvervalste Weense humor verzekerd dat „de volkswoede" der Weense ouders en kinderen, ja de ganse burgerij, over mij persoonlijk zou losbarsten als die „Paketen" niet goed overkwamen. Dat ik nog leef is voor onze pleegouders in Holland het geruststellende bewijs dat het alles keurig in orde is gekomen.

Dank zij een ongeweten — maar hechte samenwerking over honderden kilometers van onze Arnhemse „Humanitas" werkers met hun vrienden van de „Volkshilfe" in Wenen.

Over deze, onze zusterorganisatie en ander sociaal werk waar ik te Wenen mee kennis mocht maken vertel ik u in een volgend blaadje.

Over de zin en betekenis van onze gemeenschappelijk werk voor de Oostenrijkse kinderen kan ik thans niet beter besluiten dan te vertalen het slot van een artikel dat Hans Mandl, de Oostenrijkse begeleider in de Arbeiter-Zeitung schreef.

„Enigszins bedrukt zitten onze jongens en meisjes in de afdelingen van de lange trein en voelen, dat zij boodschappers van een nieuwe tijd geworden zijn. Zendboden voor Vrede en Vriendschap die zich tussen twee volken weeft. Een Vrede en een Vriendschap geboren uit de solidariteit van alle arbeidende mensen. En voor die solidariteit danken wij onze Hollandse vrienden!"

JOB.

Dankwoord en oproep

De Commissie tot plaatsing van Oostenrijkse kinderen dankt, ook namens het Comité in Oostenrijk, alle pleegouders en medewerkers(sters) voor hun offervaardige medewerking en hulp bij de ontvangst en verzorging van de eerste groep kinderen. Voor de overkomst van een tweede groep in het a.s. najaar hoopt de commissie op korte termijn de nodige gelden bijeen te brengen en dan wederom dezelfde medewerking te mogen ontvangen.

Aan hen die zich reeds eerder voor de opname van een Oostenrijks kind opgaven werd een dezer dagen een circulaire gezonden.

De commissie verzoekt bijdragen voor de overkomst van een tweede groep te storten op de Postgirorekening van het N.V.V., P. C. Hooftstraat 174—178 te Amsterdam Z., no. 254030 onder vermelding: voor de Oostenrijkse kinderen.

Ook postwissels worden aan dit adres gaarne ontvangen. Onze vrienden in Oostenrijk zien onze hulp aan hun ondervoede kinderen als een bewijs van solidariteit en meeleven met hun strijd voor vrijheid en democratie. Hun strijd is de onze: daarom: stuurt uw bijdrage en doet het spoedig: Postgiro 254030, voor de Oostenrijkse kinderen.

Namens de Commissie uit N.V.V.,
Partij v. d. Arbeid en „Humanitas":

J. H. Scheps, voorz.
Jo Boetje, secr.
J. Landman, penningm.

DE GODSDIENST IN DE OPVOEDING

EEN OPMERKING...

Het betoog van P. C. F. onder de titel „De godsdienst in de opvoeding" (liever zou ik spreken over de levensbeschouwing in de opvoeding) lijkt mij heel juist, als het gaat om de opvoeding op school. De verdraagzaamheid, het leren eerbiedigen van andermans opvattingen, dat is immers wat ons voorstanders doet zijn van de openbare school.

Maar de school noemen we ook het **tweede** milieu van het kind. Als het om instellingen gaat, die als **eerste** milieu, als **thuis** voor de kinderen dienst doen, lijken me de kwesties anders te liggen. Laat ik het met een paar voorbeelden verduidelijken. Wat moet een katholiek kind in zo'n „veelkleurige" inrichting er van denken, als het merkt, dat hij in zijn groep alleen of met weinig anderen een kruis slaat, als hij bidt? Hoe kan een protestantse of humanistische leider dit kind de katholieke sfeer bijbrengen?

Wat moet ik, als humanist, zeggen tegen een kind, dat vraagt of God bestaat. Het ruimste antwoord is toch altijd dat er mensen zijn, die dat geloven, en anderen, die menen van niet. En op de man af naar mijn mening gevraagd, wordt het antwoord ontkennend.

Of men behoort tot de „reckelijken" of tot degenen, die moeten getuigen, het eigen leven behoort men te leven overeenkomstig de eigen levensbeschouwing. Het voorbeeld van de opvoeder heeft echter zo'n grote invloed op het kind: Leringen wekken, voorbeelden strekken! Pas als de pupil zijn opvoeder ziet als een figuur, die hij navolgen wil, pas dan zal hij bereid zijn het opvoedingsideaal over te nemen. Maar dit opvoedingsideaal wordt bepaald door onze levensbeschouwing. Is de mens een wezen met alle mogelijkheden ten goede en ten kwade, zoals de humanist meent, of is het een zondig wezen, dat alleen door Gods genade gered kan worden? Het is duidelijk, dat men uitgaande van deze verschillende levensbeschouwingen een ander opvoedingsideaal stelt. Evenzeer is het duidelijk, dat de hele instelling van de opvoeder een totaal andere wordt.

De levensbeschouwing van de opvoeder drukt zijn stempel op de pupil, ook al houdt die levensbeschouwing in, eerbied voor anderer overtuiging. Gebeurt dit niet, dan kan dat alleen betekenen, dat er tussen opvoeder en pupil, voor wie de opvoeder een remplaçant is voor de ouders, niet die band bestaat, die eerste voorwaarde is om opvoeding mogelijk te maken.

Waar het gaat om opvoeding bij ontstentenis van de ouders, is het alleen maar reëel niet onverdraagzaam om de instellingen volgens levensbeschouwing te verdelen.

E. VRIND—VAN PRAAG.

EN EEN BRIEF.....

M.H.,

Ondergetekende heeft met aandacht het artikel gelezen „de Rijkskampen voor Sociale Jeugdzorg".

Daar ik als moeder zijnde, kennis gemaakt heb met een werkkamp de „Wilhelmina-hoeve" te Opende voor baldadige jongens, en de „Ned. Mettray" te Eefde, waar hoofdzakelijk Voogdijraad-jongens verpleegd worden, vraag ik mij af: Waarom worden jongens, die buitenkerkelijk zijn opgevoed, gedwongen, in zo'n kamp godsdienstig te zijn?

Dat hun eerbied voor een ander zijn overtuiging voorgehouden wordt, goed, maar daar moest het bij blijven. Wij zelf zijn Humanisten en hebben een zoon, die de verkeerde kant opging. Wij hebben moeten ingrijpen en dan kom je als leek bij Christelijke instanties terecht, waar je het zelf niet mee eens bent. Zo kwam ik tot de ontdekking, dat op de Wilhelminahoeve niet alleen godsdienstig, maar ook militaristisch wordt opgevoed, wat mij zeer trof en mij deed nadenken.

Waarom deze jonge jongens militaristisch op te voeden? Omdat zij het leven nog niet aan kunnen, lijkt mij dit fout.

Ik ben niet voor splitsing, maar zeker voor meer rechten ten behoeve van jongens met buiten-kerkelijke opvoeding.

Hoogachtend:
Mevr. W. LANGELAAR—v. ZERVELLEN

* * *

NASCHRIFT

De brief van mevrouw Langelaar, die wij met voorkennis en instemming van de schrijfster afdrukken, sluit aan bij het artikeltje, dat mevr. E. Vrind—v. Praag ons toezond. Duidelijkheidshalve wil ik aan het onderschrift, dat ik schreef naar aanleiding van het artikel van de heer Heeres in het vorig nummer van ons orgaan, nog het volgende toevoegen.

Er zijn in Nederland wel Rooms-katholieke, Gereformeerde, Protestants-Christelijke, Joodse en „algemene" inrichtingen. Humanistische inrichtingen zijn er niet.

Dat is een tekort, ook naar mijn overtuiging en niets zou mij liever zijn, dan dat wij de stoot zouden mogen geven aan de tot standkoming van een tehuis met beperkte vrijheid voor jongens op Humanistische grondslag. Aan een dergelijke inrichting bestaat stellig behoefte. Principieel sta ik volstrekt niet afwijzend tegenover het standpunt van mevr. Vrind.

Vooral ben ik het met haar eens, als we denken aan, wat in vaktermen genoemd wordt de „duurzame" opvoeding. Evenwel mevrouw Vrind weet even goed als ik, dat er ook nog zijn Doorgangshuizen en andere tehuizen, waar duurzame opvoeding niet de bedoeling is.

Het lijkt mij op practische gronden onmogelijk, al deze tehuizen te doen splitsen op grond van de levensbeschouwing en aan deze tehuizen dacht ik, toen ik mijn onderschrift schreef bij het artikel van de heer Heeres, die, zoals mij bekend is, o.a. werkzaam was in een Observatiehuis.

Ik wilde toen ook belichten het standpunt, dat een „reckelijke" kan innemen en dat, vooral omdat de heer Heeres er op wees, dat er ook zijn opvoeders, die het wel geloven, of een al te gemakkelijk aanpassingsvermogen hebben.

De gevoerde discussie lijkt ons nuttig en verhelderend en vandaar, dat we andermaal vragen: Wie verlangt het woord?

P. C. F.

* * * AANPASSING * * *

In de vooroorlogsjaren heeft het woord „aanpassing" soms een ietwat bedenkelijke inhoud gekregen. Wie zich nog herinnert het beleid in de jaren van de grote werkloosheid, die aan de tweede wereldoorlog voorafgingen, zal het woord aanpassing moeilijk zonder enige wrevel kunnen uitspreken.

Over deze „aanpassing" schrijven we vandaag niet. We willen dit woord gebruiken in meer algemene zin.

Van het kind en van de volwassene wordt gevraagd een zekere aanpassing aan de omstandigheden, onder welke èn het kind èn de volwassene leven.

Ieder weet uit ervaring, dat voor sommige kinderen dit grote moeilijkheden oplevert. Het voor 't eerst naar school gaan, kan bij menig kind tot moeilijkheden aanleiding geven. Het overgaan van de ene school naar de andere school kan reacties opwekken, die de verstandelijke ontwikkeling remt en ook in ander opzicht van invloed is. Zeker, we weten het, er zijn de primaire figuren, die zich zo heel gemakkelijk schikken naar de omstandigheden. Echter, er zijn ook de secondairen, bij wie dit proces niet zo gemakkelijk verloopt en als we dan niet wat extra belangstelling tonen, enige extra hulp verlenen, dan is de mogelijkheid van de niet-toepassing, van het staan buiten de gemeenschap, daardoor van het scheef-groeien, niet buitengesloten. Elke ervaren opvoeder kent die kinderen, die een zekere extra-behandeling nodig hebben en als hij een goed opvoeder is, zal zijn belangstelling in de eerste plaats uit gaan naar dat kind, dat het moeilijk heeft.

De „gemakkelijke" kinderen hebben de opvoeder niet in de eerste plaats nodig, maar het zijn juist de meer moeilijken, die behoefte hebben aan, maar ook recht hebben op die extra hulp.

Sommige volwassenen zien dit probleem niet. Volgens hen komt dit wel in orde. Wij ontkennen dat met klem, we hebben ze gekend de kinderen, die zonder de extra-hulp er niet zouden komen, we zien ze nog de kinderen, die zo gevoels-arm schenen, maar die het in feite niet waren.

Zonder dat het zo heel duidelijk opviel voor degenen, die nu eenmaal zelf nimmer moeilijkheden hebben gekend, hadden juist zij behoefte aan die extra zorg, die extra belangstelling en ontstond een verschrompeling van het gevoelsleven, doordat ze op dat kritische ogenblik niet hun „helper" vonden. Het woord „heil-paedagogisch" zou niet zijn uitgevonden, als er niet waren die kinderen, die juist die extra behandeling nodig hadden.

De gemakkelijken hebben ons niet in de eerste plaats nodig, de moeilijken eisen ons op. Bij de noodzakelijkheid van aanpassing hebben ze hulp nodig, hulp nodig in het belang van hen zelf, hulp nodig in het belang van de gemeenschap.

De eis van aanpassing geeft moeilijkheden, moeilijkheden bij kinderen, moeilijkheden soms ook bij volwassenen.

De eis van aanpassing, ze wordt ook gesteld aan die jongeren, die nu worden gedemobiliseerd. Zij, die soms gedurende enige jaren leefden in zo heel andere omstandigheden, zullen zich weer moeten aanpassen bij onze gewone, bij onze geordende maatschappij.

Zeker, we geven het toe, voor velen zal dit geen vraagstuk zijn. Wanneer er een tehuis, waarin ze kunnen terugkeren, wanneer er werk voor hen is, dan zullen ze zich weer aanpassen, dan loopt alles — althans ogenschijnlijk — van een leien dakje.

Maak je niet te veel zorgen, zo redeneert men. Al die zorg voor de gedemobiliseerden, het is toch eigenlijk overdreven.

Ons antwoord? De gemakkelijken, ze hebben onze hulp niet nodig. Ze vinden hun weg wel.

De „aanpassers", we maken ons niet zo druk over hen.

Maar, er zijn ook de moeilijken. Veel of weinig, niemand zal het statistisch kunnen vaststellen, maar dat ze er zullen zijn, niemand zal het betwijfelen of ontkennen.

Welnu ,als maatschappelijk werker zeggen we: onze belangstelling gaat in de eerste plaats uit naar hen, die het moeilijk hebben en het moeilijk zullen krijgen.

Voor hen moet er zijn die mogelijkheid van extra-hulp, van die extra-belangstelling. Of zij zich zullen aanmelden bij de bureau's, die bestaan, we weten het niet. Zelfs is het best mogelijk, dat ze het niet zullen doen, dat ze geen hulp zullen inroepen.

Dat zal zijn tot schade van henzelf, tot schade van de gemeenschap. Niet in de eerste plaats schade in de financiële zin, maar wel schade in morele zin.

Misschien zullen ze zelfs afwijzend staan tegenover degenen, die hulp willen bieden. Ze zullen misschien nog nimmer ervaren hebben, hoe troostvol het kan zijn, dat een ander, niet oppervlakkig, maar wel echt meeleeft met het grote leed, dat de mens kan lijden.

Of al degenen, die zich niet zo gemakkelijk zullen aanpassen, zullen worden opgevangen, of zij zullen worden gegrepen, we weten het niet, maar wat we wel weten, dat is, dat wij de innerlijke bereidheid moeten hebben, om hulp te bieden.

Het is onze plicht, als even-naaste ,om, waar het mogelijk is, die extra zorg, die extra-hulp, die soms alleen maar behoeft te bestaan in echte, ware belangstelling, te geven.

Nogmaals, de gemakkelijken, ze hebben ons niet in de eerste plaats nodig, maar de moeilijken, die het zelf niet eens weten en beseffen, zij wachten op ons.

Het is uitgaande van deze gedachte, dat we hulp aan gedemobiliseerden zo zeer op prijs stellen, en dat we het zo toejuichen, dat de werkers van „Humanitas" zich ook voor dit stuk sociale arbeid beschikbaar stellen.

Natuurlijk, ook bij deze arbeid zal men teleurstellingen opdoen. Hulp zullen misschien vragen, hulp voor al in materiële zin, zij, bij wie het vragen zo gemakkelijk gaat. Er zal critiek uitgeoefend worden, misschien wel onbillijke critiek, maar toch, er zullen er zijn, die wij kunnen behoeden voor de ont-worteling.

Aanpassing, nogmaals, voor velen wordt het misschien geen probleem, anderen echter zullen worstelen, worstelen met de omstandigheden, worstelen met de niet aanpassing, worstelen ook met henzelf.

Daarom, die wel eens heeft ervaren, wat het kan betekenen een mens in je leven te ontmoeten, die oog en oor heeft voor de moeilijkheden, met welke de mens kan worstelen, die zal het een vreugde en een voorrecht zijn, wanneer hij mag zijn degene, die thans hulp mag bieden.

Vrienden van „Humanitas", ik geloof, hier ligt een taak voor ons, een taak, die wij niet mogen onderschatten, een taak, waarbij we bereid moeten zijn van ons-zelf te geven, maar dan ook een taak, die er toe kan meewerken, dat wij onze opgaaf als mens pas goed leren te verstaan.

P. C. F.

BERICHT OVER HET CONSUMENTENCREDIET

* * * * *

De ministers van Sociale Zaken en van Financiën hebben besloten per I October aanstaande het resterende deel van het consumentencrediet beschikbaar te stellen; dat is ƒ 15.— voor elke ƒ 100.— toegekend crediet. De credietnemers zullen daardoor in staat zijn in de loop van dit najaar b.v. nog enige winterkleding aan te schaffen.

Om te voorkomen dat profijt zal worden getrokken uit gestolen, gevonden, gekochte of in pand genomen waardebonboekjes, zullen maatregelen worden getroffen waardoor alleen de rechtmatige houder van een bonboekje de beschikking zal krijgen over het laatste deel van het crediet.

Dit wordt bereikt door geen bonnen uit het bonboekje geldig te verklaren, doch in de plaats daarvan nieuwe waardebonnen uit te reiken. Deze uitreiking zal geschieden alleen aan credietnemers die hun waardebonboekjes kunnen inleveren. De districtsraden zullen voor de uitreiking hebben zorg te dragen en daarbij een behoorlijke legitimatie kunnen verlangen.

Men dient te wachten tot men een oproep van de districtsraad ontvangt om het waardeboekje in te leveren.

Voor bonnen welke aan het boekje ontbreken, zullen geen nieuwe waardebonnen worden uitgereikt. Eventueel nog aanwezige geldige waardebonnen behoeven niet tevoren te worden besteed omdat de districtsraden ook hiervoor nieuwe bonnen zullen uitreiken.

De uitreiking van nieuwe waardebonnen zal tevens worden benut om de achterstand in de afbetaling in te halen. Achterstand zal uiteraard niet aanwezig worden geacht indien de districtsraad uitstel van betaling heeft verleend.

Ten aanzien van die credietnemers die in het verleden slecht afbetaalden, zodat de districtsraad mag verwachten dat zij ook in de toekomst niet aan hun afbetalingsplicht zullen voldoen, zal ook voor deze toekomstige afbetalingen verrekening plaats vinden.

De nieuwe waardebonnen zullen geldig zijn van 1 October 1948 tot en met 28 Februari 1949. De uitreiking zal in Augustus kunnen beginnen.

UIT ONZE AFDELINGEN

Delft vroeg ons advies met betrekking tot het demobilisatiewerk omdat ook „Humanitas" daar is opgenomen in de plaatselijke Demobilisatieraad. Hieruit blijkt, zo schrijft de secretaresse, dat we er ook bij ons langzamerhand „in"-komen. Ook in het Unac-comité is de afdeling vertegenwoordigd. Het aantal medewerkers(sters) breidt zich uit. Ds v. d. Heide hield een heel interessante lezing over zijn ervaringen in het reclasseringswerk.

Eindhoven. Onze afdeling had het daar tot dusver niet gemakkelijk, ook al doordat enige vacatures in het bestuur waren ontstaan. Een nieuw Dagelijks Bestuur treedt thans op dat als volgt is samengesteld:

G. Diebrink, voorzitter. Mr P. van 't Hoff, Biesterweg 35, secretaris. J. H. A. v. d. Velden, 2e secr.-penningmeester.

Op een gehouden bijeenkomst werden al direct 12 nieuwe begunstigers gewonnen, terwijl zich ook enige medewerkers opgaven. Als de voortekenen niet bedriegen zal er voor ons werk in Eindhoven groeiende belangstelling en activiteit worden gewekt.

Alkmaar. In een brief over financiële aangelegenheden wijst de penningmeester van deze afdeling erop hoe ook hier aan steeds meer werk wordt deelgenomen en de invloed van „Humanitas" groeit. Wel blijft het nodig het aantal leden uit te breiden, maar ook ten aanzien hiervan blijven we optimist."

Amsterdam. Onder leiding van haar voorzitter W. F. Schuller, kwam onze sectie Vrijwillige Verzorging in vergadering bijeen ter bespreking van het Jaarverslag der sectie. De afdelingssecretaris J. Boetje gaf een uiteenzetting omtrent het algemene doel en streven van „Humanitas". Uit de besprekingen bleek de ernstige wil, gezamenlijk het welslagen van dit werk te bevorderen. Geconstateerd kon worden dat ons aandeel in het werk der vrijwillige verzorging zich nog steeds uitbreiden blijft.

De sectie Reclassering maakte op 13 Juli kennis met haar nieuwe secretaresse: Mevr. G. Mulder—de Ridder, Hygiëaplein 35 II Z., die dit werk van Boetje overnam. Het aantal onder ons toezicht staande reclassanten van het Genootschap tot Reclassering blijft, zo bleek in de op genoemde datum gehouden „rapporten-vergadering", nog steeds stijgende.

Onze sectie Kinderbescherming verzorgde, o.l.v. Mevr. E. Vrind—van Praag de uitzending van een aantal kinderen naar Apeldoorn, waartoe we in de gelegenheid werden gesteld door samenwerking met de afdeling van het Humanistisch Verbond aldaar.

Rheden-Velp. Daar is men de winter-actie al aan het voorbereiden. Op 29 September zal een bijeenkomst plaats vinden in het N.H.V. gebouw, dat 600 personen kan bevatten. Boetje zal er spreken over doel en streven van „Humanitas". Uit ervaring weten we dat onze vrienden daar niet zullen stil zitten alvorens ze weten een volle zaal te hebben, waaruit veel nieuwe aanhangers en begunstigers voor ons werk gewonnen zullen worden.

Zaanstreek. De afdeling Zaandam kreeg vergunning van het Gemeentebestuur om op 28 Aug. een collecte te houden. Doel: de werkmogelijkheden voor „Humanitas" uit te breiden. Succes Zaanse vrienden!

Haarlem. De actieve propagandaleider, vriend B. Cramer, ging onverdroten door met zijn werving van nieuwe begunstigers. In Juni werden 200 adressen bezocht. Ondanks de ongeschikte (verkiezings) periode mocht nog weer een 10-tal begunstigers worden gewonnen. Een collecte staat hier ook op stapel.

Ondermeer wil onze actieve afdeling komen tot uitbreiding van het aantal van 2 gezinsverzorgsters dat men reeds in dienst heeft.

Dat komt voor elkaar, daarvan zijn we overtuigd, als onze ijverige secretaris Vliegen en zijn helpers (sters) het goed aanpakken en dat doen ze!

Sneek. Nog weinig mochten we vernemen uit onze tweede Friese en jongste afdeling. Maar nu kwam er toch bericht dat kort geleden een adviesbureau is geopend en dat verschillende personen met raad terzijde konden worden gestaan. Verder schrijft ons de secretaresse mevr. Osinga—v. d. Meulen: „In September zullen we bedrijven, doktoren en verenigingen een circulaire sturen, waarop persoonlijk antwoord wordt gehaald. Ten eerste om de financiële positie te versterken, 2e om meer bekendheid te krijgen en 3e om vrijwillige huisbezoekers te werven. Voorlopig dus weinig nieuws, maar intern wordt gewerkt om goed beslagen naar buiten te kunnen optreden."

N.V. DE ARBEIDERSPERS - AMSTERDAM